

Uczeń z ADHD w gimnazjum

Systemowe wsparcie ucznia z ADHD na terenie szkoły

Beata Chrzanowska-Pietraszuk
Anna Salwa-Kazimierska

Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
„Uniwersytet dla Rodziców”

Podstawowe pojęcia

ADHD Attention Deficyt Hyperactivity Disorder
=

Zespół Nadpobudliwości Psychoruchowej z
Zaburzeniami Koncentracji Uwagi

- Klasyfikacja Amerykańskiego Towarzystwa
Psychiatrycznego (DSM-V)

Zespół Hiperkinetyczny

Zaburzenia Hiperkinetyczne

- Światowa Organizacja Zdrowia Międzynarodowa
Klasyfikacji Chorób
(ICD-10)

ADHD NIE JEST:

- Chorobą fizyczną lub psychiczną
- opóźnieniem rozwojowym
- upośledzeniem umysłowym
- skutkiem złego wychowania
- niewłaściwego systemu wychowawczego
- objawem patologii rodzinnej.

ALE JEST ZABURZENIEM, o podłożu neurologicznym

ADHD NIE JEST SYNONIMEM:

- Niespokojnego dziecka
- Niegrzecznego dziecka
- Żywego temperamentu
- Zaburzeń zachowania
- Braku wychowania
- Złośliwości
- Lenistwa
- Celowego łamania norm
- Agresji

ALE AGRESJA JEST CZĘSTYM POWIKŁANIEM przy błęd
postępowaniu wobec dziecka z ADHD

ADHD NIE JEST wymówką na życie bez zasad i wymagań,
ALE ZNACZNIE UTRUDNIA ich przestrzeganie i realizację

Rozpowszechnienie ADHD

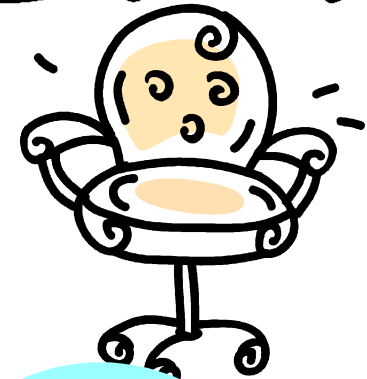
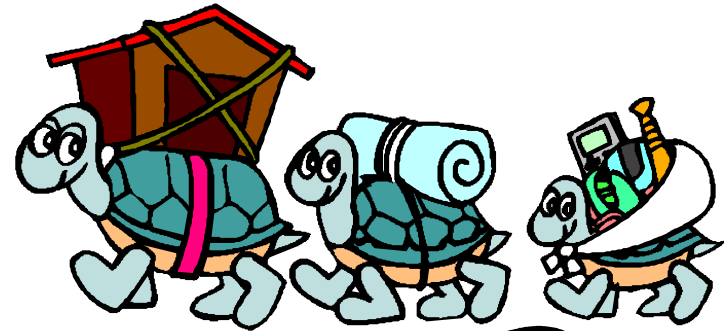
- 3-8 % dzieci w wieku szkolnym
- na ogół przyjmuje się, że jest to 5 % populacji uczniów (20 osób w klasie =1 dziecko z ADHD)
- 20% z uczniów dotkniętych ADHD trafia do specjalisty
  - 10% z tych którzy trafili do specjalisty wymaga podania leku
- 80% musi radzić sobie sama
- Zaburzenie dotyczy częściej chłopców niż dziewcząt 4:1

Diagnoza triada objawów

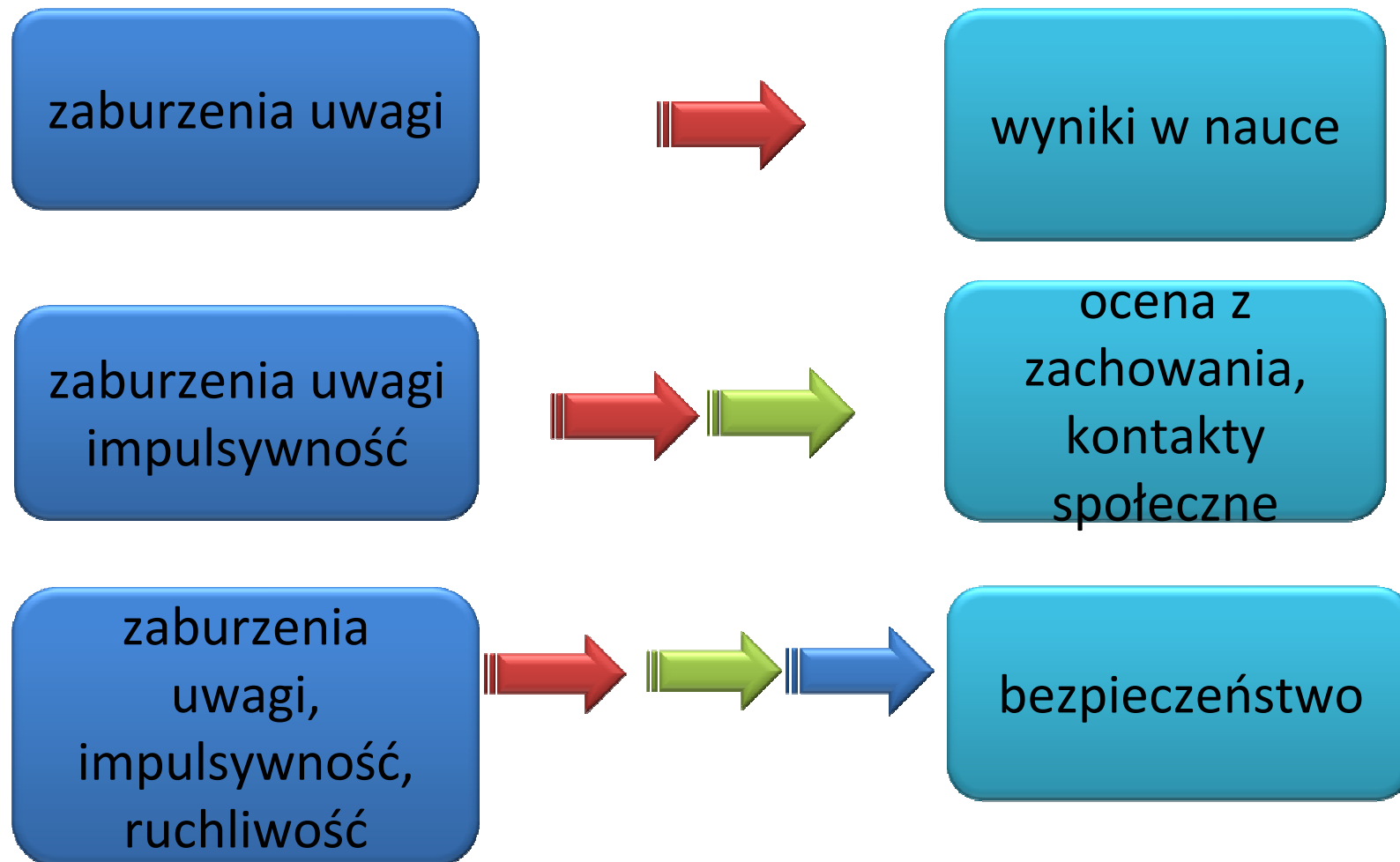

Ruchliwość

- Totalna
- W obrębie krzesła
- W obrębie buzi – gadatliwość

Wpływ objawów ADHD na funkcjonowanie szkolne dziecka

Psychologiczna teoria nadpobudliwości A. Rusella Barkley'a:
podstawowym mechanizmem postawiania objawów ADHD są
zaburzenia hamowania. Zaburzają one

Pamięć - tego
co było i tego
co będzie

Przestrzeganie
zasad

Ukrywanie
przeżywanych
emocji

Panowanie nad
czasem

Rozwiązywanie
problemów-

Przewidywanie
skutków
swoich działań

Koncentracja
na polecenie

Planowanie

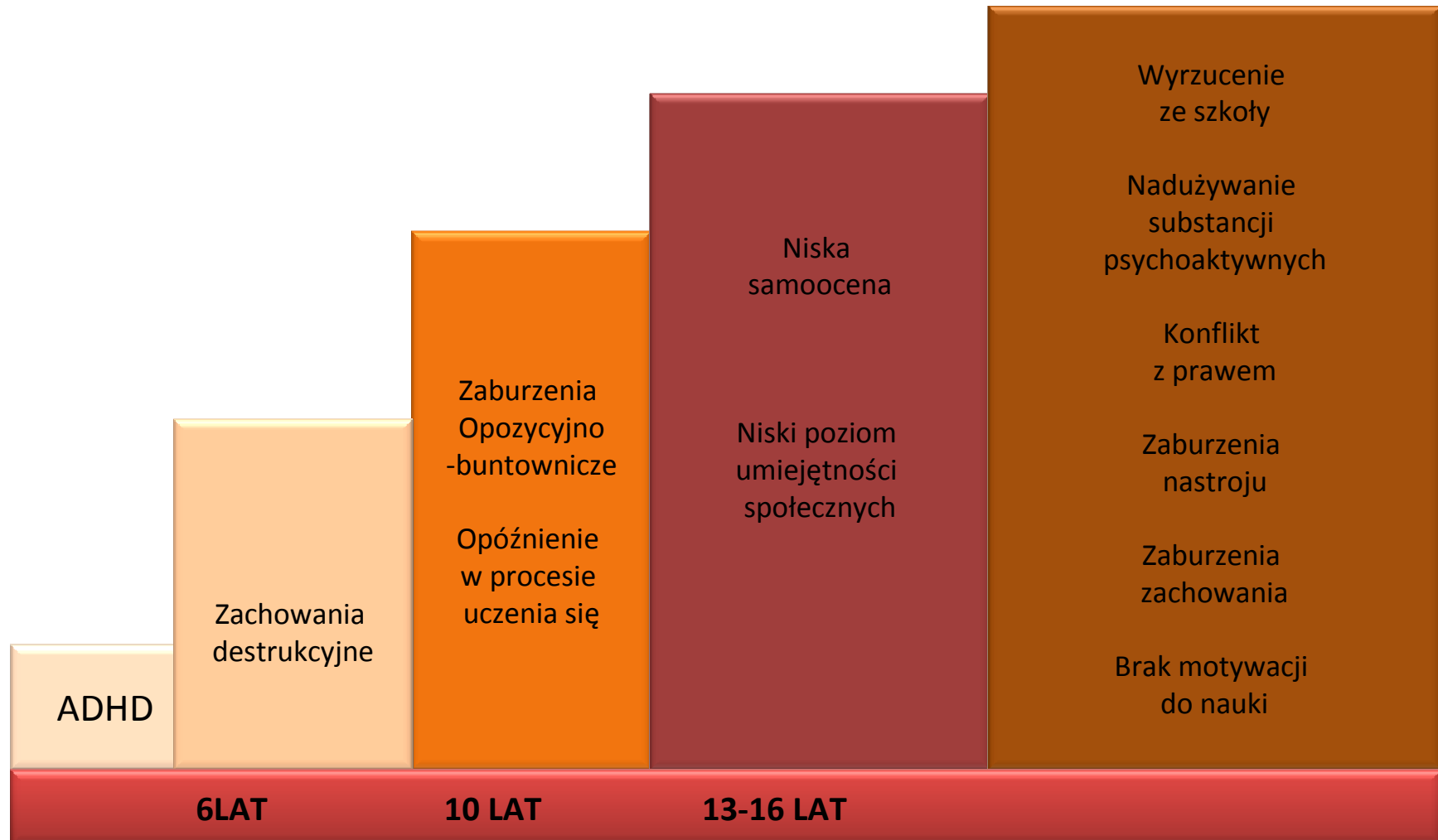
Motywacja

Stany chorobowe i zaburzenia mogące być przyczyną objawów podobnych do ADHD.

- Deficyty narządów zmysłów (wzrok, słuch)
- Zaburzenia mowy
- Ciężkie specyficzne trudności szkolne
- Zaburzenia intelektu
- Choroby somatyczne
- Choroby dermatologiczne (AZS)
- Choroby pasożytnicze
- Przerost migdałka
- Padaczka
- Niedożywienie
- Całościowe zaburzenia rozwoju (autyzm)
- zaburzenia nastroju (mania, depresja)
- Zaburzenia lękowe
- Nadużywanie substancji psychoaktywnych
- Zaburzenia więzi okresu dzieciństwa
- Zespół maltretowanego dziecka

Konsekwencje nieleczonego ADHD

Objawom nadpobudliwości psychoruchowej towarzyszą następujące zaburzenia i związane z nimi trudności:

- **- 50% osób z nadpobudliwością psychoruchową ujawnia problemy z umiejętnościami społecznymi**
- - **90%** dzieci z ADHD mało wydajnie pracuje w szkole, mało aktywnie uczestniczy w zajęciach szkolnych
- - **20%** uczniów z ADHD ma kłopoty z czytaniem
- - **60%** dzieci z nadpobudliwością psychoruchową ma poważne kłopoty z pisaniem
- - **30% dzieci z ADHD nie kończy szkoły**

Cooper P., Deus K. (2001). Zrozumieć dziecko z nadpobudliwością psychoruchową, Wydawnictwo APS, Warszawa

Nastolatek

- Poczucie osamotnienia
- Konflikty z rówieśnikami
- Wycofanie się z kontaktów towarzyskich
- Ciągłe poczucie niepokoju
- Wzrost trudności z koncentracją
- Dużo zachowań impulsywnych
- Eksperymentowanie z substancjami psychoaktywnymi
- Wchodzenie w konflikt z prawem

Uczniowi z ADHD można pomóc

Można modyfikować otoczenie stwarzając dziecku korzystniejsze warunki zdobywania wiedzy i przebywania w grupie.

oraz

Można nauczyć dziecko panowania nad niektórymi zachowaniami co pozwoli na budowanie bardziej satysfakcjonujących relacji społecznych oraz umożliwi skuteczniejsze przyswajanie wiedzy.

System wsparcia dziecka z ADHD

Uczeń o specjalnych potrzebach, w tym z ADHD ZAWSZE zajmuje więcej czasu szkoły, niż uczeń standardowy:

SZKOŁA MA WYBÓR NA CO PRZENACZYĆ TEN CZAS

na pomoc uczniowi w lepszym radzeniu sobie z objawami (np. poprzez realizację zaleceń poradni)

-co ma szansę doprowadzić do:

- poprawy zachowania,
- zmniejszenia ilości problemów związanych z uczniem
- Względnego sukcesu edukacyjnego
- w perspektywie - zmniejszenia ilości czasu i energii przeznaczanej na tego ucznia.

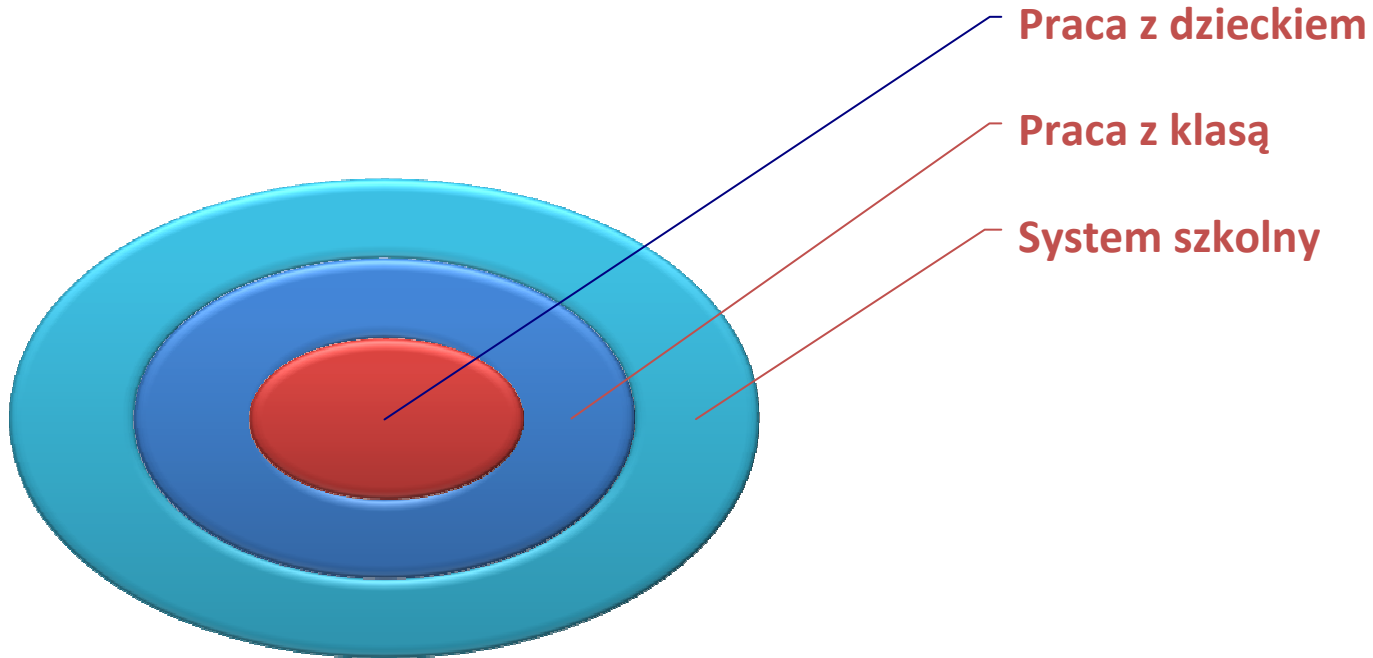

na walkę z uczniem, krytykowanie go i gaszenie kolejnych pożarów

- co doprowadzi do:

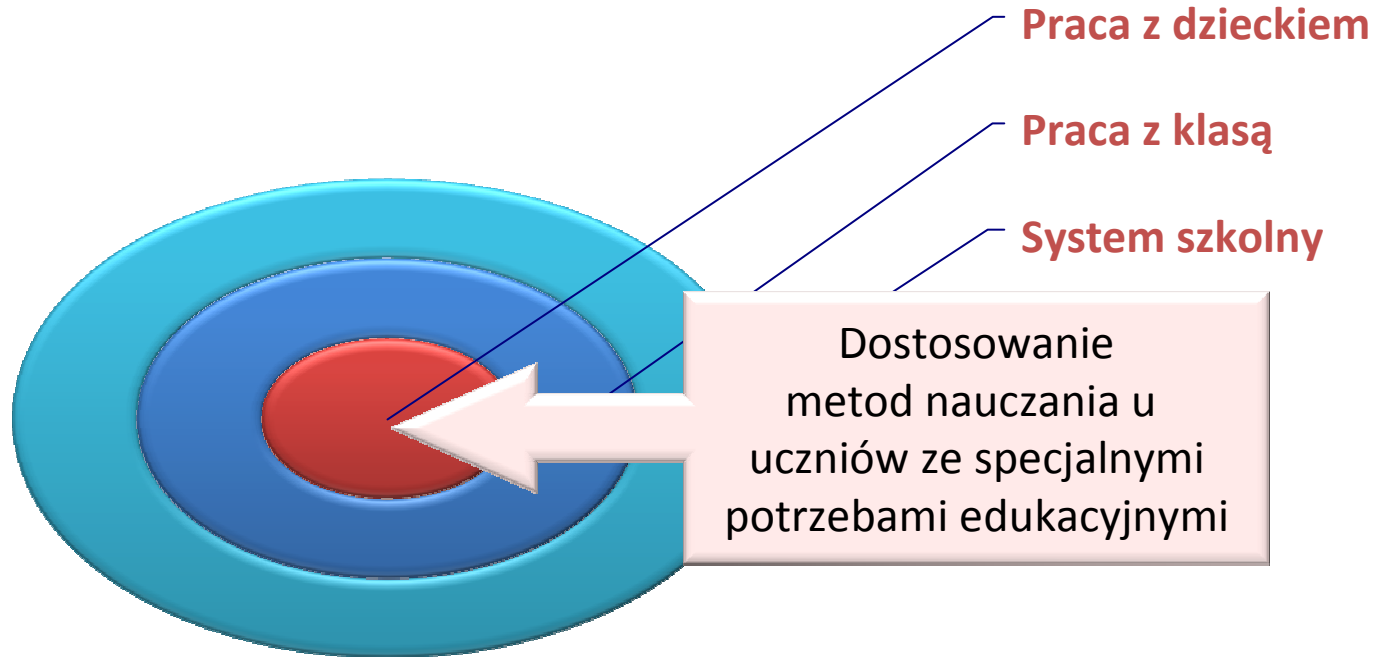
- pogorszenia zachowania
- wzrostu ilości i powagi problemów związanych z uczniem
- porażki edukacyjnej
- w perspektywie - zwiększenia ilości czasu i energii przeznaczanej na tego ucznia.

Poziomy pracy w szkole

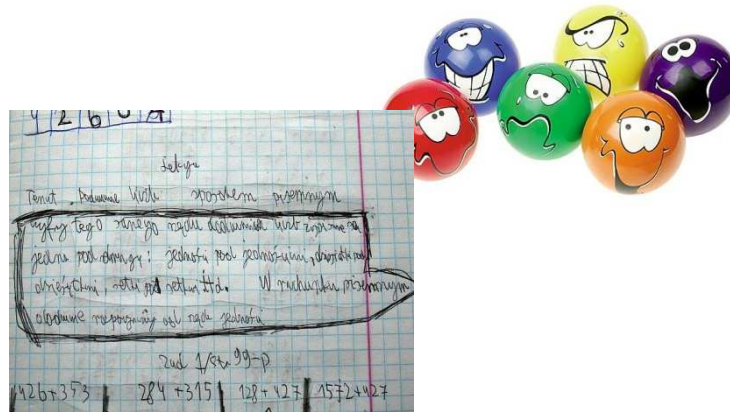
Poziomy pracy w szkole

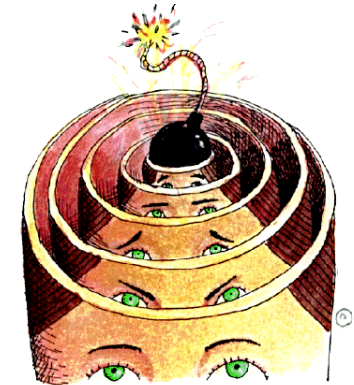
Dostosowanie metod nauczania do potrzeb ucznia z ADHD

Rozwijanie
zdolności
i umiejętności

Pomoc w
radzeniu sobie
z trudnościami

Reagowanie
na
wybuch

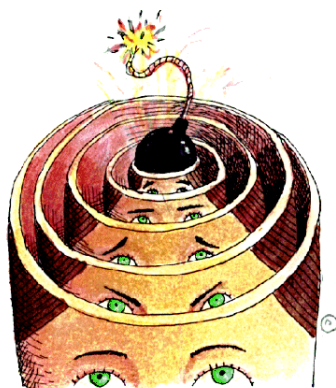
Reagowanie na wybuch

- Spokojnie- spokój nauczyciela pomoże dziecku
  - Wybuch jest efektem trudności doświadczanej przez dziecko, a nie złościwością wobec nauczyciela
  - Wybuch nie jest skierowany przeciwko nauczycielowi
  - To dziecko ma większy kłopot niż dorośli
- Odwołując się do kodeksu złości, czyli tego co wolno a czego nie wolno robić

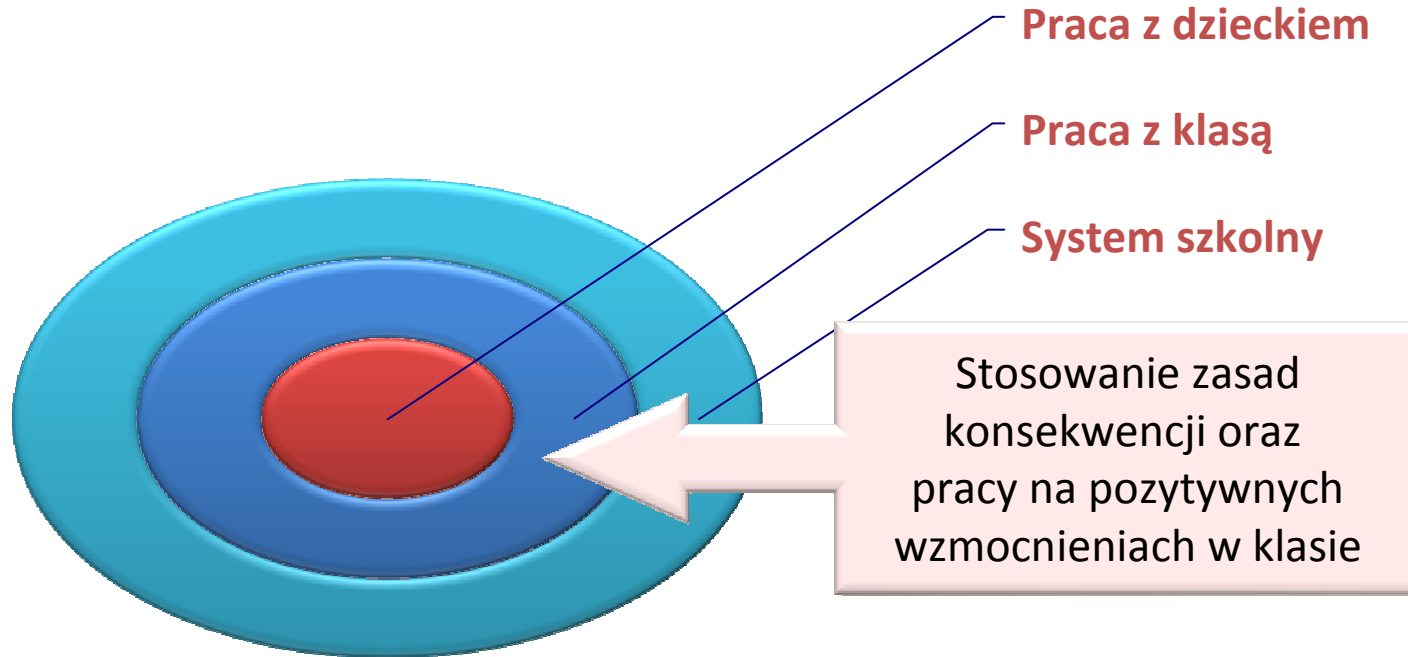
Reagowanie na wybuch emocjonalny

- Nazwanie uczuć, które prawdopodobnie odczuwa dziecko
- Bez naciskania na natychmiastową zmianę zachowania
- Wyprowadzenie reszty grupy, aby nie była świadkami niewłaściwego zachowania
- Danie czasu na odreagowanie - spokojne miejsce

Reagowanie
na
wybuch

Poziomy pracy w szkole

Praca z klasą

- Zorganizować system pomocy koleżeńskiej – być może reaktywacja zespołów samopomocowych w nauce? (uwzględnienie tego w ocenie z zachowania)
- Nacisk w oddziaływaniach wychowawczych na współpracę a nie na indywidualne osiągnięcia
- System zasad wprowadzonych w przypadku prowokowania ucznia z ADHD

Praca z klasą

Praca z klasą

- Świadomość problemu, który dotyczy całej klasy, a nie tylko ucznia z ADHD.
- Uprzedzać zagrożenia: organizacja sali lekcyjnej, rozmieszczenie uczniów w klasie,
- Normy i zasady klasowe
- System motywacyjny i wychowawczy w klasie
  - System punktowy
  - Nagrody i przywileje
  - Konsekwencje

Regulamin klasowy...

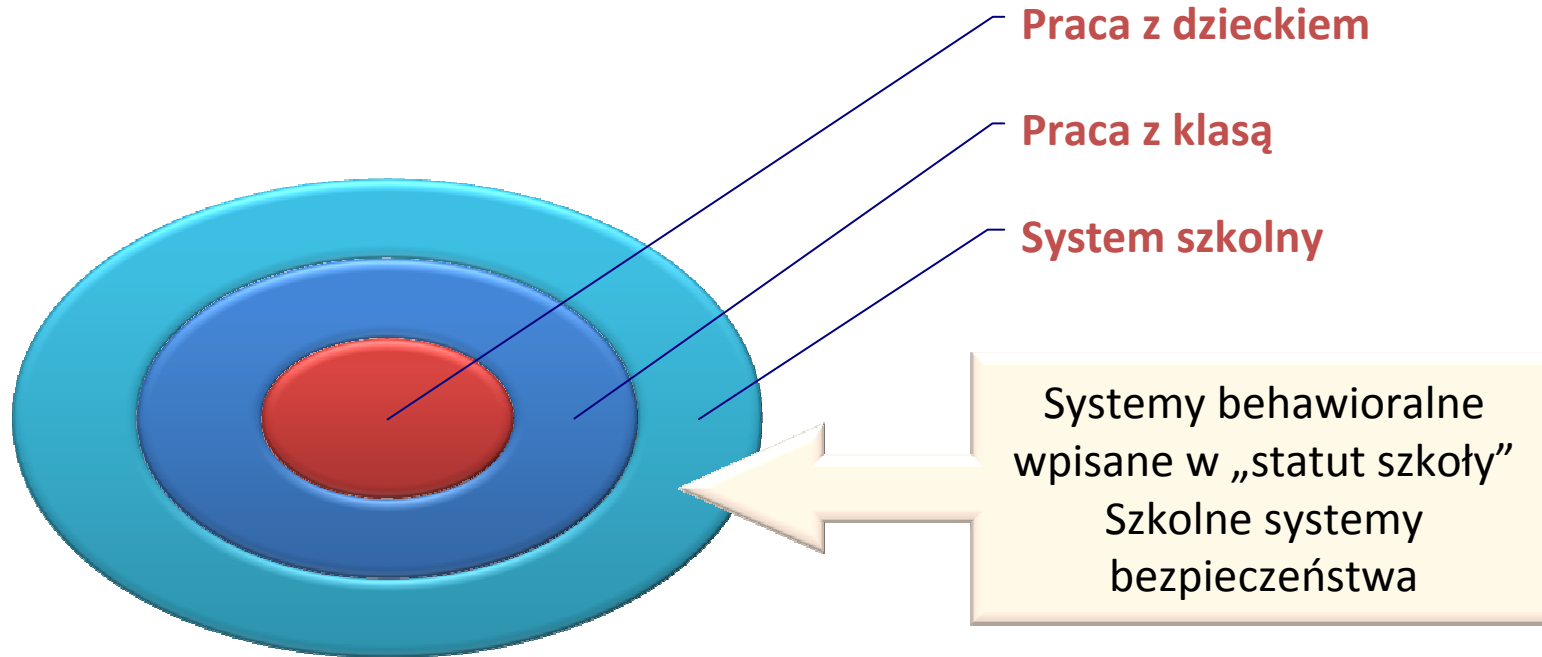
- 5-6 punktów
- Formułowanych w sposób pozytywny (to co robimy a nie czego nie wolno robić)
- Przypominany co tydzień na godzinie wychowawczej
- Nagradzanie za przestrzeganie regulaminu
- Zapobieganie prowokacjom.

Praca z klasą

Poziomy pracy w szkole

Systemy szkolne

- Koordynator wsparcia
- System wsparcia dla ucznia – nauczyciele, rodzice (częstotliwość spotkań sposób informowania), psycholog, poradnia, grupy rówieśniczych
- System wsparcia dla klasy – czyli co i jak robimy po wystąpieniu trudnego zachowania u ucznia
- Behawioralne wzmocnienia dla klasy
- Szkolny system bezpieczeństwa – zbiór zasad postępowania w przypadku pojawienia się trudnych zachowań oraz ochrony ucznia przed przemocą rówieśniczą

System wsparcia ucznia w szkole

Koordynator wsparcia :

- planuje wraz z psychologiem i pedagogiem, na podstawie wiedzy o ADHD i własnego doświadczenia, system działań wobec ucznia.
- koordynuje, analizuje, modyfikuje całość wsparcia wobec ucznia.

Psycholog , pedagog

- wspólnie z koordynatorem projektuje działania wobec ucznia, rodziców, klasy i zalecenia dla nauczycieli co do postępowania z uczniem.
- Wspiera wiedzą oraz psychologicznie koordynatorą, nauczycieli, ucznia, rodziców,
- wskazuje przydatne lektury, materiały, formy i miejsca pomocy.

Rodzice:

- Wspólnie z koordynatorem ustalają program oddziaływania na ucznia w domu oraz współpracy ze szkołą a następnie realizują go.

Dyrektor:

- inspiruje i inicjuje program wsparcia;
- jednoznacznie popiera, wspiera, motywuje, działania koordynatora i innych nauczycieli na rzecz pomocy uczniowi
- jasno oczekuje współpracy w realizacji programu od pracowników szkoły i uczniów.

Inni nauczyciele:

- współpracują z koordynatorem na rzecz ucznia (przestrzeganie kluczowych zaleceń ustalonych w programie pomocowym)

Klasa oraz inne ważne w grupy w szkole(klub sportowy, harcerstwo):

- Są pozyskiwane do współpracy.
- Koordynator i inni nauczyciele wprowadzają , wymagają i kontrolują przestrzegania zasad minimalizujących negatywny wpływ grupy na ucznia.

Koordinator wsparcia wobec ucznia z ADHD:

- Wiarygodny i szanowany przez nauczycieli.
- Popierany przez dyrektora
- Lubi uczniów.
- Ma wiedzę o ADHD.
- Ma umiejętności wychowawcze rozumiane jako:
  - ✓ umiejętność nawiązania dobrej relacji z uczniami przy jednoczesnym utrzymaniu koniecznych granic;
  - ✓ umiejętność traktowania ucznia z szacunkiem, a jednocześnie stawiania i egzekwowania wymagań;
- Umie nawiązać kontakt i współpracować z osobami dorosłymi (rodzicami i nauczycielami):
  - ✓ umie nie narzucać swojego zdania,
  - ✓ poczekać z proponowaniem rozwiązań (wysłuchać i zrozumieć rozmówcę) i iść małymi, realnymi krokami,
  - ✓ umawiać się tylko na rzeczy możliwe.

Sukces działań wspomagających =

- Zmniejszenie częstości trudnego zachowania
- Zmniejszenie intensywności trudnego zachowania
- Pojawienie się nowego pożądanego zachowania
- Pozytywna zmiana w sposobie funkcjonowania ucznia
- Systematyczny wzrost efektów edukacyjnych
- Zmian pozycji ucznia w klasie na korzystniejszą
- Rozwijanie przez ucznia swoich talentów i możliwości

Sukces- jakiej skali zmian możemy oczekiwać =

- Zmiana o 20 %
- Zmiana osiągnięta w ciągu 2 tygodni
- Oznacza to też konieczność rozbicia złożonych celów na realne cele krótkoterminowe.

Jak sobie radzić w sytuacjach nagłych

- Wezwij pomoc
- Nie trać głowy
- To dziecko ma kłopot większy niż Ty
- Rozdziel walczących
- Zajmij się ofiarą
- Staraj się zachować spokój, Twoje nerwy jeszcze będą potęgowały niewłaściwe zachowanie ucznia
- Nie wyzywaj, nie oskarżaj, nie wchodź w dyskusje
- Zastosuj metodę zdartej płyty
- Umów się na rozmowę wyjaśniającą (ale nie przeprowadzaj jej „na gorąco”)
- Na rozmowie bądź jasny, szczery i konsekwentny
- Absolutnie nie zgadzaj się na żadne formy przemocy, z żadnej strony (nie tylko ucznia z ADHD, ale też pracowników szkoły, rodziców, innych uczniów)
- Zawiadom rodziców lub prawnych opiekunów dziecka o zajściu
- Spisz dokładną notatkę służbową z zajścia

„Szaleństwo: robić tą samą rzecz wiele razy w taki sam sposób i oczekiwać innych rezultatów.”

Albert Einstein

